

70—11—1/1979.

25

A BELÜGYMINISZTERIUM
I/III. CSOPORTFŐNÖKÉNEK
1/1979. számú
INTÉZKEDÉSE

a bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka
egyes kérdéseinek szabályozásáról

Budapest, 1979. évi november hó 1-én.

Szám: 70-11/1/1979.

A BELÜGYMINISZTERIUM
I/III. CSOPORTFŐNÖKÉNEK

1/1979.számú

I N T É Z K E D É S E

a bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka egyes kérdése-
inek szabályozásáról

Budapest, 1979. november 1.

A bűncselekmények hatékony felderítésében, a bűnüldözési, igazságszolgálati szervek munkájának elősegítésében és a szocialista törvényesség biztosításában mind nagyobb jelentősége van a bűnügyi orvosi, valamint az igazságügyi orvosszakértői tevékenységnek.

A bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka végzését számos jogszabály és belügyi rendelkezés szabályozza. E tevékenységnek átfogó, valamennyi területét felölelő - egy rendelkezésen belüli - szabályozására még nem került sor. Mindezek következtében egyes kérdések megítélésében, egyes vizsgálatok végzésében nem alakult ki egységes szemlélet és gyakorlat, ami a megnövekedett követelmények teljesítését esetenként akadályozza.

Ezen hiányosságok felszámolása, a bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka színvonalának további emelése, valamint az egységes szemlélet és gyakorlat biztosítása érdekében, figyelemmel a Belügyminisztérium Egészségügyi Szabályzatának 266-268.§-aiban

foglalt rendelkezésekre - a BM ORFK bűnügyi helyettesével egyetértésben - kiadom az alábbi

i n t é z k e d é s t:

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Az intézkedés célja és személyi hatálya

1. Az intézkedés célja, hogy meghatározza mindazokat az alapvető követelményeket és módszereket, amelyeket a bűnügyi orvosi, valamint az igazságügyi orvosszakértői munkával szemben támasztani, illetőleg annak végzése során alkalmazni kell.
2. Az intézkedés rendelkezései a bűnügyi orvosi és orvosszakértői munkát végző BM orvosok /a továbbiakban rendőrorvosok/ mellett vonatkoznak a más beosztásban dolgozó BM orvosokra is, amennyiben bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka végzésére esetenként megbízást kapnak.

A bűnügyi orvosi, valamint az igazságügyi-orvosszakértői munka végzése és irányítása

3. A bűnügyi orvosi, valamint az igazságügyi orvosszakértői munka és az ezek keretében végzett szakvizsgálatok, szakvéleményezés a rendőrség, az ügyészség, a bíróság és az egyéb hatóságok igazgatási, bűnüldözési és igazságszolgáltatási munkáját elősegítő tevékenység.

4. A bűnügyi orvosi és orvosszakértői munka végzése a Budapesti Rendőr-főkapitányságon az Egészségügyi Osztály keretében működő bűnügyi orvosi alosztály, a megyei rendőr-főkapitányságoknál pedig az igazságügyi orvostani vagy kórbonctani szakképesítéssel rendelkező vezető- és beosztott rendőrorvosok feladatai közé tartozik.
5. A rendőrorvosok az adott szerv ügyrendjében meghatározott vezető /parancsnok/ közvetlen alárendeltségébe tartoznak, míg szakirányításukat és felügyeletüket a BM egészségügyi csoportfőnöke látja el közvetlenül vagy a BM Egészségügyi Csoportfőnökség állományába tartozó bűnügyi főszakorvos útján.
6. A bűnügyi orvosi munka végzéséért, közvetlen irányításáért és ellenőrzéséért illetékességi területükön a BRFK Egészségügyi Osztályának vezetője, illetőleg a megyei rendőr-főkapitányságok vezetőorvosai felelősek.
7. Az anyagi, pénzügyi eszközök lehetőség szerinti biztosításával, azok célszerű felhasználásával, az orvostudomány és a technika legmodernebb eredményeinek alkalmazásával folyamatosan törekedni kell a bűnügyi orvosi munka tervszerű fejlesztésére.
8. A kinevezett állandó, kijelölt és eseti rendőrorvos szakértők orvosszakértői munkájukat a vonatkozó jogszabályi rendelkezések által meghatározott igazságügyi orvosszakértői intézetek, valamint az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézeteinek irányítása és irányelvei alapján végzik.
9. A rendőrorvosok bűnügyi orvosi, továbbá orvosszakértői tevékenységük során a vonatkozó - az 1.számú mellékletben felsorolt - hatályos jogszabályokban és belügyi rendelkezésekben foglaltak szerint kötelesek eljárni.

A rendőrovosok feladatai

10. Az eljáró rendőrhatóság felkérésére részt vesznek a rendkívüli halálnak minősülő esetekben fogvatartott halottszemléken és ennek során ellátják a halottszemlék orvosi teendőit.
11. Elvégzik a rendkívüli módon bekövetkezett halál kapcsán a nyomozó hatóság által elrendelt hatósági boncolásokat.
12. Budapesten és a megyeszékhelyeken ellátják a rendőri szervek által fogvatartott személyek orvosi vizsgálatát, szükséges gyógykezelését, szakorvosi és kórházi vizsgálatra, illetve gyógykezelésre küldését, valamint ellenőrzik a többi rendőrkapitányságon fogvatartottak orvosi vizsgálatának megtörténtét és szakszerűségét.
13. Az illetékes rendőri szervek megkeresése alapján ellátják az ittassági, véralkohol, a rendőrorvosi nőgyógyászati és a gyermekvédelmi orvosi vizsgálatokat, valamint a láttelelet felvétellel kapcsolatos teendőket.
14. A bűnügyi orvosi munkával kapcsolatban előírt vagy szükséges laboratóriumi, szövetteni és egyéb kiegészítő jellegű vizsgálatokat végeznek és gondoskodnak a szakvizsgálatot igénylő hullarészek, bűnjelek, egyéb biológiai anyagok és nyomok szakszerű biztosításáról, előírás szerinti csomagolásáról és azoknak az illetékes laboratóriumba vagy szakintézetbe való küldéséről.
15. Az orvosszakértői tevékenység keretében eleget tesznek a megkeresésre vagy megbízásra történő különböző jellegű élőszemély-és a halottakkal kapcsolatos vizsgálatoknak, valamint iratok alapján és tárgyaláson szakvéleményt adnak.

16. A rendőrorvosok a 10-14. pontokban felsorolt feladatokat annak a rendőri szervnek az illetékességi területén kötelesek végezni, amelynek állományába tartoznak.
17. A bűnügyi orvosi munka folyamatosságának biztosítása érdekében a szolgálati időn kívül jelentkező feladatok megoldására:
- a./Budapesten a BRFK Egészségügyi Osztály bűnügyi orvosi alosztálya orvosainak igénybevételével 24 órás váltásban ügyeleti szolgálatot kell szervezni,
- b./a megyei rendőr-főkapitányságokon pedig a vezetőorvos által meghatározott beosztási rend szerint készenléti szolgálatot kell tartani, melybe a gyógyító orvos is bevonható.
18. Rendkívüli esemény előfordulásakor az ügyeleti szolgálat megerősítésére a BRFK Egészségügyi Osztály bűnügyi orvosi alosztályának vezetője beosztott orvosai közül bárkit berendelhet.
19. A készenléti szolgálat során vagy az egyéb alkalommal történt berendeléskor - amennyiben annak ideje a két órát meghaladta - a rendőrorvost a következő napon az igénybevételnek megfelelő időtartamba szolgálatmentesség illeti meg. Az ügyeleti szolgálat ellátásáért a vonatkozó belügyi rendelkezések szerint külön díjazás jár.

II.

HALOTTSZEMLE

A halottszemle célja, rendeltetése

20. A vonatkozó igazságügyi miniszteri rendeletben foglaltak szerint minden rendkívüli halálesetben halottszemlét kell tartani. Ennek során többek között meg kell állapítani a halott személyazonosságát, a halál okát, időpontját és egyéb lényeges körülményeit.
21. A halottszemlét orvos bevonásával kell megtartani, aki azon szaktanácsadóként vagy szakértőként vehet részt. Alapvető feladata, hogy orvosi ismeretei alapján segítséget nyújtson az eljáráshoz.
22. Az eljáró rendőrhatóság megkeresése alapján a halottszemlén:
- a./Budapesten a BRFK központi ügyeletén levő rendőrorvos,
b./vidéken az illetékes rendőrorvos vagy az állami egészségügyi szolgálat illetékes körzeti orvosa
- köteles részt venni és közreműködni.
23. A rendőrorvos - amennyiben a nyomozás érdeke megkívánja - az eljáró rendőrhatóság kérésére egyéb helyszíni szemléken / rablás, erőszakos nemi közönség elkövetése helyén, stb. / is köteles részt venni.

A rendőrorvos tevékenysége a halottszemlén

24. A rendőrorvos a halottszemlén a rendőri szemlebizottság tagjaként, a bizottság vezetőjének irányításával vesz részt és végzi tevékenységét.
25. A halottszemle megkezdése előtt a rendőrorvosnak tájékozódnia kell az előzményekről, majd a vizsgálatot úgy kell elvégeznie, hogy az annak alapján levont következtetésekkel megalapozott véleményt tudjon adni a rendkívüli halál bekövetkezésének okáról és körülményeiről.
26. A rendőrorvosnak a halottszemle során a lemeztelenített tetem szakszerű vizsgálatával meg kell állapítania :
 - a./a hullajelenségek kellő kritikai észlelésével a halál bekövetkezésének időpontját,
 - b./a külsérelmi nyomok és a helyszín egyéb adatainak értékeléséből a halál körülményeit és feltehető okát.
27. A rendőrorvos a 26. pontban foglalt véleményadás megalapozottságának és szakszerűségének érdekében :
 - a./részletes vizsgálattal állapítsa meg a holttesten lévő sérüléseket, hasonlítsa össze azokat a ruházaton található sérülésekkel, szennyeződésekkel;
 - b./legyen figyelemmel a holttesten és környezetében fellelhető nyomokra, biológiai szennyeződésekre és ezeket a későbbi vizsgálat céljára - a 2. számú mellékletben foglaltak szerint - szakszerűen biztosítsa.
28. A halottszemléről a szemlebizottság vezetője jegyzőkönyvet vesz fel, amelyben a rendőrorvos megállapításait, véleményét is rögzíteni kell a 3. számú mellékletben foglaltak szerint.

29. A halottszemlééről - amennyiben annak szükségessége fennáll - a rendőrorvos külön jegyzőkönyvet is felvehet, melyet a szemlebizottsági jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

III.

HATÓSÁGI BONCOLÁS

A boncolás elrendelése és célja

30. A jogszabályokban meghatározott rendkívüli halál esetekben, a nyomozó hatóság a holttest hatósági boncolását rendeli el.
31. Amennyiben a rendkívüli halál bekövetkezése bűncselekménnyel vagy annak gyanújával kapcsolatba hozható, a nyomozó hatóság igazságügyi orvosi boncolást rendel el.
32. A hatósági boncolás /a továbbiakban: boncolás/ elrendeléséről szóló határozatában a nyomozó hatóság:
- a./ kijelöli a boncolást végző intézetet, orvost /orvosokat/;
 - b./ felteszi a boncolás alapján megválaszolandó kérdéseket.
33. Az elrendelő hatóság a boncolást igazságügyi orvostani, vagy kórbonctani képesítéssel rendelkező, illetve jogszabályokban meghatározott esetekben más orvossal is elvégeztetheti.
34. A boncolás elsődleges célja a rendkívüli haláleset okának és körülményeinek tisztázása. Ezért a boncolásnál semmiféle olyan körülményt figyelmen kívül hagyni nem szabad, amely a halálesetre vonatkozóan a legcsekélyebb támpontul szolgálhat.

A boncolás általános szabályai

35. A boncolásnak a halottakkal és a boncolásokkal kapcsolatos jogszabályokban, valamint az Országos Igazságügyi Orvostani Intézetnek a boncolások tárgyában kiadott módszertani levelében foglaltak szerint kell eleget tenni.
36. A boncolást rendszerint igazságügyi orvostani intézet, kórház kórbonctani osztály bonctermében, temető halottasházában vagy más, de a célnak megfelelő, kellően tágas, világos, folyóvízzel ellátott és fűthető helyiségben kell végezni.
37. A boncolás megkezdése előtt meg kell állapítani a holttest személyazonosságát.
38. A boncolást körültekintően, kellő alaposággal, a korszerű tudományos módszerek felhasználásával és az egyes halálesi típusoknak megfelelő bonctechnika alkalmazásával kell elvégezni.
39. A holttest teljes, részletes és gondos boncolása mindig kötelező.
40. A boncolást a koponyaüregtől a kismedencéig haladva szervenként és szervcsoportonként kell eszközölni. Ettől csak különleges esetekben lehet vagy kell eltérni, a 4. számú mellékletben felsorolt főbb szempontok figyelembevételével.
41. A boncolást a rendszeresített - az 5. számú mellékletben felsorolt - bonceszközök és felszerelések használatával kell végezni. A bonceszközöket és felszereléseket mindig

használható és tiszta állapotban kell tartani. Karbantartásukért, megfelelő állapotukért a boncmester felelős.

42. Ha a boncolás megkezdése után a bonclelet vagy egyéb szakvizsgálat eredménye alapján bűncselekmény alapos gyanúja merül fel, a boncolást azonnal abba kell hagyni és kezdeményezni kell a boncolást elrendelő hatóság felé a bírósági boncolás elrendelését.

A boncolások különleges esetei

43. A méhmagzatok, ujszülöttek holttestének boncolásakor a felnőttekhez képest részletesebben kell vizsgálni az alábbiakat:
- a./ a tetem súlyát, hosszát, fejkörfogatót, a váll és a csipő kerületét,
 - b./ a kutacsok, az ízületek állapotát, a csontosodási magvakat,
 - c./ a magzati szörzetet, a magzatmáz meglétét és kiterjedését,
 - d./ a köldökszínór méreteit, állapotát, érkepleteit, szabad végének jellemző elváltozásait, a bőrköldök állapotát,
 - e./ a herék, illetőleg a nagyajkak helyzetét,
 - f./ a kéz és a láb ujjain a körmök hosszát.
44. A 43. pontban leírt boncolás során a belvizsgálatkor az élveszülöttség bizonyítására el kell végezni a tüdő-, a gyomor- és a dobüregek légpróbáját.
45. A tömeges halálesetek áldozatainak boncolásakor a rendőrorvos feladatát képezi a halottak számának megállapítása, az elhunytak személyazonosítása, a halál okának meghatározása és a baleseti mechanizmus orvosszakértői vizsgálata.

46. Az ismeretlen holttest, holttest-részlet boncolásakor, csontvázlelet vizsgálatakor következtetni kell a halál bekövetkezésének idejére, a hozzávetőleges életkorra, hullarészlet, csontvázlelet esetében pedig a nemre, a becsült testmagasságra és a halál okára. Törekedni kell a személyazonosításhoz fontos bonctani-embertani jellegek, méretek, adatok felvételére és megőrzésére.
47. Az ismeretlen holttest, hullarészlet, csontvázlelet vizsgálatánál követendő főbb szempontokat a 6. számú melléklet tartalmazza.
48. Ha a holttest eltemetése után merül fel valamilyen mulasztás vagy bűncselekmény gyanúja és az előzetes orvosszakértői vélemény szerint a boncolástól még eredmény várható, a nyomozó hatóság elrendelheti a holttest kihantolását és boncolását.
49. Kihantoláskor és az azt követő boncolás során a 7. számú mellékletben foglaltak szerint kell eljárni.

A boncjegyzőkönyv felvétele

50. A boncolás eredményéről a helyszínen géppel írott boncjegyzőkönyvet kell készíteni. Ha ez nem lehetséges, akkor a boncolóleletet magnetofon szalagon kell rögzíteni a boncjegyzőkönyvnek későbbiekben történő leírásához.
51. A boncjegyzőkönyvnek - mely három részből áll - az alábbiakat kell tartalmaznia:
 - a./ a felzetben a boncolást elrendelő szerv megnevezését, az adott ügy számát, az elhalt személyi adatait, a boncolás helyét, idejét, körülményeit, a résztvevők adatait;

b./ a leleteti részben a boncolás eredményét, vagyis a külvizsgálatot, a holttesten talált sérülések helyének, alakjának és a nagyságának adatait, valamint a belvizsgálat leleteit;

c./ a vélemény részben a halál okára, körülményeire és az egyéb orvosi szakismeretet igénylő kérdésekre vonatkozó válaszokat.

52. A boncjegyzőkönyv leleteti részének elkészítésénél a 8.számú mellékletben foglalt szempontokat kell figyelembe venni.

53. A boncjegyzőkönyv véleményi része a boncleletből és a boncolást kiegészítő vizsgálatok eredményeiből - a kórbonctan és az igazságügyi orvostan szabályai szerint - levont következtetések összefoglalása.

54. A boncjegyzőkönyvben leirt szakvéleménnyel szembeni követelmények:

a./ megállapításai a vizsgálati leleteken nyugodjanak,

b./ következtetéseiben az objektív valóságot hűen tükrözze,

c./ tömör, közérthető okfejtésen alapuljon.

55. Ha a végleges szakvélemény megadásához egyes vizsgálatok eredménye nélkülözhetetlen, akkor a boncolást végző orvos jogosult a boncolást követően előzetes véleményt adni.

56. A végleges vélemény két formában készíthető, deduktív, vagy induktív módon. Az eset körülményei és a kiegészítő vizsgálatok eredményei döntenek el, hogy a szakvélemény szerkesztésének melyik formája a célravezetőbb.

57. A boncjegyzőkönyv véleményi részében először össze kell foglalni az előzményi /nyomozati, kórtörténeti, stb./ adatokat, majd ezt követően a leletek kórismeszerű tömör összefoglalását kell leírni, végül a halál okára kell nyilatkozni.
58. A boncjegyzőkönyv véleményi részében kell válaszolni az erőszakos halál esetén - a vonatkozó jogszabályban meghatározott - kérdésekre is. Nyilatkozni kell a közvetlen vagy közvetett okozati összefüggésre, a sérülések keletkezésének idejére, sorrendjére és gyógytartamára. Amennyiben volt, akkor az orvosi /gyógyintézeti/kezelés mikéntjére és a halál bekövetkezésében játszott szerepére, az elhunyt esetleges egyéni sajátosságaira, az önkezésre vagy idegfejkészségre, vagy az egyéb körülményekre /véletlen baleset/.

A boncolást kiegészítő vizsgálatok.

59. A rendőrorvosok által végzett boncolásoknál - a boncolási kórisme és vélemény megalapozottabbá tétele érdekében - szükség esetén boncolást kiegészítő laboratóriumi, toxikológiai és egyéb kriminalisztikai vizsgálatokat kell végeztetni.
60. A kiegészítő vizsgálatokat kezdeményezheti a boncolást elrendelő hatóság vagy ha annak szükségessége a boncolás során vetődik fel, a boncolást végző rendőrorvos.
61. A vizsgálatok céljára vett biológiai nyomok és anyagmaradványok szakszerű biztosításáért, csomagolásáért, vizsgálatra küldéséért a rendőrorvos felelős.

62. A boncolás során vett vér- és egyéb szövetminták az adott ügyben tárgyi bizonyítékkul szolgálhatnak, ezért rájuk nézve a bűnjelekre vonatkozó általános szabályok érvényesek.
63. A vizsgálati anyagokat úgy kell kezelni és csomagolni, hogy azok ne sérüljenek meg, ne cserélődjenek össze. Jelzésükre "tárgycímké"-t kell használni és azokat a BM Futárszolgálat útján vagy közvetlen kézbesítéssel kell a vizsgálatot végző szervhez, elsősorban a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetéhez eljuttatni.
64. A vizsgálatra küldendő anyaghoz a boncjegyzőkönyv egy példányát és kísérő levelet /szolgálati jegyet/ kell mellékelni. A kísérő levélben szerepeltetni kell a minták felsorolását és a kért vizsgálatok megjelölését.
65. A vizsgálati anyaghoz mellékelte kísérő levélben utalni kell az anyag vizsgálat utáni sorsára is. Ennek elmaradása esetén a vizsgálatot végző szerv saját hatáskörében intézkedik a vizsgálati anyag bizonyos ideig /30-90 nap/ történő megőrzéséről, muzeumi vagy egyéb jellegű tárolásáról, illetőleg megsemmisítéséről.
66. A 64. pontban foglaltaktól eltérően a szénmonoxidhaemoglobin és a diatomavizsgálat, valamint a hullai vérből történő vércsoport-meghatározás során boncjegyzőkönyv küldésére nincsen szükség, elégséges a kísérő levélben az adatokat és a kért vizsgálatokat megjelölni, véralkohol- és vizeletalkohol-vizsgálat kérésekor a szabvány vérvételi jegyzőkönyvön a halálokot meg kell jelölni és közölni kell, hogy érezhető-e valamilyen idegen szag a holttesten.

67. A boncolást kiegészítő laboratóriumi és egyéb kriminalisztikai vizsgálatokra küldendő biológiai anyagok, továbbá egyéb nyomok és anyagmaradványok biztosításának, valamint az egyes vizsgálatok elvégzésének a 9. számú mellékletben felsoroltak szerint kell eleget tenni.

A boncolást követő ügyviteli tevékenység

68. A holttest boncolása után az adott ügyben eljáró rendőri szerv által kiadásra kerülő temetési engedélyre rá kell vezetni a halál okát és egyidejűleg ki kell tölteni a "Halottvizsgálati bizonyítvány" és a "Halálozási lap" megfelelő rovatait.
69. A boncjegyzőkönyvet lehetőség szerint 30 napon belül el kell készíteni, illetőleg be kell fejezni. A véleménnyel lezárt boncjegyzőkönyv eredeti példányát a boncolást elrendelő szervhez kell megküldeni. Amennyiben a boncjegyzőkönyv lezárására valamilyen oknál fogva nincs lehetőség, a halál okáról előzetes véleményt kell adni.
70. A kórházban történt rendkívüli haláleset kapcsán elrendelt boncolást követően a boncjegyzőkönyv egy példányát meg kell küldeni az adott egészségügyi intézmény vezetőjének.
71. A boncolás megtörténtét - a személyi adatok, a halál okának, a kiegészítő vizsgálatokkal kapcsolatos intézkedések beírásával - az erre rendszeresített vizsgálati naplóba be kell jegyezni és a boncjegyzőkönyv másolati példányát iktatva, a BM Ügykezelési Szabályzatában meghatározottak szerint inattárba kell helyezni.

IV.

ÉLŐSZEMÉLY VIZSGALATOK

Fogdaorvosi vizsgálat

72. A rendőrség által fogvatartott személyeket a Rendőrség Fogdaszabályzatának vonatkozó pontja alapján a fogdában való elhelyezés előtt, de legalább az őrizetbevételt követő 24 órán belül, továbbá más hatósághoz, szervhez való átszállításkor és szabadon bocsátáskor is rendőrorvosi, illetőleg hatósági orvosi vizsgálatnak kell alávetni.
73. A fogdaorvosi vizsgálatnak Budapesten és a megyeszékhelyeken a rendőrorvosok a vezetőorvos által meghatározott módon, a gyógyító orvossal közösen, egyéb helyeken pedig - a vonatkozó egészségügyi miniszteri utasítás szerint - a területileg illetékes polgári körzeti orvosok a fogdában kötelesek eleget tenni.
74. A rendőrkapitányságokon és mindazon helyeken, ahol a fogdaorvosi vizsgálatot polgári orvosok látják el, a fogvatartottak orvosi vizsgálatainak megtörténtét és az egészségügyi előírások megtartását illetékességi területükön a rendőrorvosok kötelesek ellenőrizni.
75. A fogvatartottat a 72. pontban felsorolt eseteken kívül meg kell vizsgálni akkor is, ha a vizsgálatot a fogvatartott vagy a rendőrhatalóság külön kéri.
76. A vizsgálat során a fogvatartottat ki kell kérdezni esetleges panaszaira vonatkozóan és biztosítani kell a szükséges vizsgálatok elvégzését és a megfelelő gyógykezelést.
77. A fogvatartott szakvizsgálatra, kórházba való szállításáról, gyógyszereinek biztosításáról a rendőr-főkapitányságokon a vizsgálati osztály vezetője, a rendőrkapitányságokon a rendőrkapitányság vezetője köteles gondoskodni.

78. A vizsgálatot a fogvatartott lemeztelenítésével kell végezni. A vizsgálat során észlelt sérüléseket a fogdáknál rendszerezett orvosi naplóba, továbbá a rendőrhatalóság kérésére, illetőleg a vonatkozó jogszabályi rendelkezések által meghatározott esetekben /hivatalos személy elleni erőszak, törvénysértő bánásmód, illetőleg ezek gyanúja/ külön láttelelen is rögzíteni kell. A fogvatartottat nyilatkoztatni kell a sérülések elszenvedésének időpontjáról és körülményeiről.
79. A vizsgálat során az orvosnak írásban kell nyilatkoznia arról, hogy a megvizsgált személy - orvosi szempontból - fogdába helyezhető, vagy tartható-e. Amennyiben a vizsgált személy fogdába nem helyezhető vagy tovább ott nem tartható, az orvos megfelelő indoklással javaslatot köteles tenni kórházba történő elhelyezésére. Az orvosi javaslat alapján az ügyben illetékes rendőri szerv vezetője dönt, hogy a vizsgált személyt rabkórházba, vagy kórházba kell elhelyezni, illetőleg szabadon bocsátására kell intézkedni.
80. Nem tartható fogdában az aki:
- a/ folyamatos gyógykezelésre szorul és fogvatartásának ideje alatt gyógykezelése nem biztosítható,
 - b/ fertőző beteg,
 - c/ gyakori eszméletvesztéssel járó betegsége miatt állandó orvosi megfigyelésre szorul és megfigyelése a fogvatartása alatt nem biztosítható,
 - d/ valamilyen testi fogyatékosága miatt önmaga ellátására képtelen,
 - e/ akinek orvosilag indokolt diétás vagy más különleges étkeztetése nem biztosítható,
 - f/ akinél kóros elmeállapot áll fenn.

81. A fogdaorvosi vizsgálatnak ki kell terjednie a fogvatartott tetves /fej-, ruha-, lapostetű/ fertőzöttségére is, melynek eredményét be kell jegyezni az orvosi naplóba, valamint rá kell vezetni a fogvatartott irataihoz csatolt orvosi igazolásra.
82. Tetves fertőzés esetén a vizsgálatot végző orvos a fogdaörség parancsnoka útján köteles intézkedni a fogvatartott tetvetlenítésére.
83. A tetvetlenítési eljárás lebonyolítása végett Budapesten és a megyeszékhelyeken a KÖJAL-t, egyéb helyeken pedig a helyileg illetékes tanács VB járási hivatalának főorvosát, illetőleg közegészségügyi felügyelőjét kell megkeresni.
84. Az egy hétnél hosszabb ideig rendőrségi fogdában tartott és tetűvel fertőzött fogvatartottnál a tetvetlenítést 7-8 naponként meg kell ismételni annak érdekében, hogy a serkékből ki kelő újabb tetvek elpusztítása is biztosítva legyen.
85. Amennyiben a fogvatartottat a tetvetlenítési eljárás megkezdése előtt, illetőleg annak kezdetén vagy folytatása során más fogdába, vagy büntetésvégrehajtási intézetbe szállítják át, a tetvességi állapotáról a fogadó szervet az átadási okmányokhoz csatolt orvosi igazoláson kell értesíteni.
86. A rendőrségi fogdák tisztasága, egészségügyi követelményeinek betartása, valamint a fertőzések megelőzése érdekében a 81-85. pontokban meghatározottakon túlmenően folyamatosan megfelelő intézkedéseket kell tenni.
87. A 72-86. pontokban nem szabályozott egyéb kérdések vonatkozásában a Rendőrség Fogdaszabályzatában foglaltak szerint kell eljárni.

Orvosi vizsgálat rendőrhatósági kényszer-
intézkedés esetén

88. Rendőrhatósági kényszerintézkedés alá helyezés esetén a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében kell eljárni.
89. Nem vonható egészségügyi szempontból rendőrhatósági kényszerintézkedés alá az,
- a/ akinek hosszantartó, súlyos betegségében a kényszerintézkedés szabályainak betartása állapotrosszabbodást, gyógykezelési nehézséget okozhat,
 - b/ aki kóros elmeállapotban szenved, illetőleg akinél az elkövetett cselekményre vonatkozóan beszámithatatatlanságot állapítottak meg,
 - c/ aki a 4. hónapot meghaladó terhes,
 - d/ aki az I. rokkantsági csoportba tartozik.
90. Amennyiben a rendőrhatóság a fogvatartottat büntetésvégrehajtási munkahelyre utalja, munkaképességét meg kell vizsgálni és ennek során az egyéni sajátosságokat és a munkahely jellegzetességeit is figyelembe kell venni.
91. Azon büntetésvégrehajtási munkahelyekre, ahol állandó orvosi felügyelet nincs biztosítva, a fogvatartottak közül nem utalható be az aki:
- a/ idült betegsége miatt állandó gyógyszeresedésre és folyamatos orvosi ellenőrzésre szorul,
 - b/ heveny betegsége miatt meghatározott ideig orvosi kezelésre szorul,
 - c/ testi fogyatékosága, vagy betegsége miatt bármely munkakörben fokozott baleseti veszélynek van kitéve.

92. Nem utalható büntetésvégrehajtási munkahelyre az aki:
- a/ az I. és II. rokkantsági csoportba tartozik,
 - b/ fertőző megbetegedésben szenved vagy kórokozó üritő,
 - c/ ~~ellene~~ egyéb okok miatt rendőrhatalósági kényszerintézkedés nem fogantatosítható.
93. A csökkent munkaképességű, vagy a 89. pontba nem tartozó idült betegek büntetésvégrehajtási munkahelyre történő utalását egyénileg a 91. pontban foglaltaknak megfelelően kell elbírálni.
94. Azt a fogvatartottat, aki 48 órán keresztül táplálékot nem hajlandó magához venni és a táplálkozás megtagadását egészségügyi panasz, betegsége, vagy táplálkozási képtelenséget okozó sérülés nem indokolja, kényszerétkeztetésre kell utalni.
95. Kényszerétkeztetés céljából a fogvatartottat az IM Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnokság Központi Kórházába kell beutalni.
96. A beutalón a rendőrorvos köteles feltüntetni a fogvatartott azon egészségügyi, vagy testi sajátosságait, melyek a szájon át történő kényszerétkeztetést nehezítik, veszélyessé tehetik, vagy ellenjavallják.
97. A rendőrorvos az illetékességi területén lévő rendőrségi fogdákat rendszeresen ellenőrizni és észrevételeit a fogdakönyvbe bejegyezni köteles. Az észlelt hiányosságokról, valamint azok kijavításának módjáról az illetékes vezetőnek jelentést, illetőleg tájékoztatást kell adni.

Rendőrorvosi nőgyógyászati vizsgálat

98. Rendőrorvosi nőgyógyászati vizsgálatot a rendőrhatalóság felkérésére:

- a./ erőszakos közöszülés,
- b./ magzatelhajtás, vagy
- c./ más nemi bűncselekmény

bizonyítása, illetőleg kizárása érdekében és az erkölcsrendészeti eljárás keretében történt előállítások során kell végezni.

- 99. A sértett, gyanúsított, illetőleg az eljárás alá vont személy vizsgálatát részletes kikérdezésnek kell megelőznie.
- 100. A vizsgálatot lehetőleg harmadik személy jelenlétében kell végezni. E személyt úgy kell megválasztani, hogy annak jelenléte ne sértse a vizsgált személy szeméremérzetét, ne zavarja az előzményi adatok felvételét és a vizsgálatot.
- 101. A rendőrorvosi nőgyógyászati vizsgálatról - a vizsgálattal egyidejűleg - jegyzőkönyvet kell készíteni a 10. számú mellékletben felsorolt szempontok figyelembevételével.

Rendőrorvosi láttelelet, testi sértések
véleményezése

- 102. A rendőrorvos a rendőrhatóság felkérésére az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények sértetteiről, a sérülésekről hivatalos használatra látteleletet köteles kiadni. A láttelelet felvételekor az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 2.számú módszertani levelében foglalt szempontok szerint kell eljárni.
- 103. A láttelelet csak személyes - az egész testre kiterjedő, részletes és lemeztelenített állapotban történt - vizsgálat után lehet kiadni. A látteleletet a 11. számú mellékletben feltüntetett szempontok alapján kell elkészíteni.

Ittasságvizsgálat

104. Az eljáró rendőrhatóság kérésére az alkoholos befolyá-
soltság megállapítása érdekében a gyanúsítottakat ittass-
ságvizsgálat alá kell vonni.
105. A rendőrorvosnak az ittasságvizsgálat előtt tájékozódnia
kell az előzményekről.
106. Az orvosi vizsgálatnak a gyanúsított általános testi,
idegrendszeri és szellemi működésének a vizsgálatából kell
állnia.
107. Az ittasságvizsgálat eredményét az ittasságvizsgálati
jegyzőkönyvben kell rögzíteni, a vizsgálat megtörténtét
pedig a bűnügyi orvosi naplóba kell bejegyezni.

Egyéb rendőrorvosi vizsgálatok

108. A rendőrségi gyermekvédelmi szervek megkeresésére a
rendőrorvosok látják el a fiataalkorúak vizsgálatát, mely-
nél az általános szabályoknak megfelelően kell eljárni.
109. Egyes különleges kérdések eldöntése érdekében speciális
rendőrorvosi vizsgálatokra lehet szükség, melynek elvég-
zését a rendőrhatóság kérheti, vagy a rendőrorvos kezde-
ményezheti.
110. Speciális rendőrorvosi vizsgálatoknak és feladatoknak az
alábbiak tekinthetők:
 - a./ A tápcsatornában, a légutakban, a húgyivari, illetőleg
kiválasztó szervekben, vagy a kültakaró alatt bárhol
elhelyezett idegen testek kimutatása,

b./ A testüregekben elhelyezett idegen anyagok megtalálása, illetőleg eltávolítása,

c./ Személy felismerését, illetőleg felfedését nehezítő eljárások alkalmazásának megállapítása.

111. Semmilyen indokkal nem végezhető el olyan speciális rendőrorvosi vizsgálat, melynek kockázata nagyobb az általában alkalmazott diagnosztikus beavatkozásoknál.

Előszemélyektől biológiai anyagminták vétele

112. A különböző bűncselekmények tárgyi bizonyítékául szolgálhatnak az élő személyektől nyert biológiai anyagok vizsgálati eredményei.
113. Az élet és testi épség elleni, valamint az egyéb bűncselekmények esetében szükségessé válhat a gyanúsítottól és sértettől összehasonlító vér-, haj-, szőrzet-, nyál-, ondóminta, továbbá hüvelyváladék, hüvelyöblítő folyadék biztosítása.
114. A különböző biológiai anyagminták vételénél a 12.számú mellékletben meghatározott szempontok szerint kell eljárni.
115. A véralkohol vizsgálatot a 12.számú melléklet 1-12. pontjaiban foglaltak szerint kell elvégezni.

V.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Tájékoztató jellegű bűnügyi kislaboratóriumi
vizsgálatok végzése

116. A bűnügyi orvosi tevékenység során a szakvélemény megalapozottabbá tétele, a bűnüldöző szervek előzetes tájékoztatása érdekében - a szükséges esetekben - bűnügyi kislaboratóriumi vizsgálatokat is végezni kell.
117. A vizsgálatok elvégzésére csak akkor kerülhet sor, ha a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően a különböző intézetekben, szerveknél végzendő kiegészítő vizsgálatokhoz az anyagok /biológiai nyomok, vér, testszövetminták és egyéb vizsgálati anyagok/ szakszerű biztosítása már megtörtént, illetőleg azoknak biztosítását a vizsgálat elvégzése nem akadályozza.
118. Az alkalmazható vizsgálatok körére és elvégzésének módszerére a 13. számú mellékletben foglaltak az irányadók.

A rendőrorvosok képzése, továbbképzése,
tudományos tevékenysége

119. A rendőrorvos köteles állandó és folyamatos szakmai és politikai képzéssel ismereteit bővíteni és bűnügyi-hatósági orvosi munkáját az igazságügyi orvostan mindenkori színvonalának megfelelően végezni.
120. A rendőrorvosok munkába állításuk és szakképesítésük megszerzése előtt - a külön rendelkezésben meghatározott időtartamban - kötelesek részt venni az Országos Igazságügyi Orvostani Intézetben szakmai gyakorlaton, ahol alap-, illetőleg továbbképzésben részesülnek.

121. A rendőrorvosok a bűnügyi szervekkel való megfelelő szintű kapcsolattartás, együttműködés biztosítása és az eljárási szabályok betartása érdekében kötelesek esetenként a bűnügyi rendőri állomány képzésén, továbbképzésén is részt venni és előadásaikkal azok szakismereteinek bővítését és az egységes gyakorlat megvalósítását elősegíteni.
122. A rendőrorvosok a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben meghatározott munkakapcsolaton túl kötelesek együttműködni az illetékességi területükön lévő, vagy ahhoz legközelebb eső egyetemi igazságügyi orvostani intézettel, illetőleg igazságügyi orvosszakértői intézettel és részt venni azok tudományos munkájában, valamint az általuk nyújtott lehetőségeket felhasználni saját tudományos munkájukban.

Ügyviteli teendők ellátása

123. A rendőrorvosok hatósági és bűnügyi orvosi munkájuk végzéséről kötelesek az előirt nyilvántartásokat pontosan, naprakészen vezetni, illetőleg azok vezetéséről gondoskodni.
124. Az évi jelentésben és az esetenként elrendelt adatszolgáltatás keretében kötelesek bűnügyi orvosi és orvosszakértői tevékenységükről, számszerű és szöveges értékelést adva, beszámolni.
125. A rendőrorvos által kiállított orvosi iratokról, jegyzőkönyvekről, látleletekről, szakvéleményekről másolatot kell készíteni és azokat egymástól külön választva irattárba kell helyezni és az iratkezelési szabályok szerint meg kell őrizni.
126. A bűnügyi orvosi és orvosszakértői munkával kapcsolatos nyilvántartások vezetése, valamint iratanyagok készítése és irattározása terén a hatályos ügykezelési rendelkezésekben foglaltak szerint kell eljárni.

127. Az orvosszakértői munkáról a vonatkozó jogszabályi rendelkezés szerint szakértői ügykönyvet kell vezetni.
128. Ez az intézkedés kiadása napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg a 70-8-9/1968., a 70-8-2/1971., a 70-6-3/1974. számú BM egészségügyi osztályvezetői utasítás, valamint a 70-6/1975. számú BM egészségügyi osztályvezetői körlevél hatályát veszti.

/Dr. Földes István/
ro. ezredes
csoportfőnök

Készült: 150 példányban
Felterjesztve: Miniszterhelyettes Elvtársnak
Kapják: elosztó szerint
Nytsz.: 4-14-39/1979.

1. számú melléklet

A BÜNYÜGYI ORVOSI ÉS AZ IGAZSÁGÜGYI ORVOSI
TEVÉKENYSÉGGEL KAPCSOLATOS FONTOSABB HATÁLYOS JOG-
SZABÁLYOK ÉS BELÜGYI RENDELKEZÉSEK

1. Az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénynek a halottakkal kapcsolatos rendelkezései /64-66.§/.
2. 4/1976. /III.4./ MT számú rendelet az igazságügyi szakértőkről
3. 9/1965. /VIII.23./ IM számú rendelet az igazságügyi szakértői működésről.
4. 10/1970. /IV.17/ EVM-EÜM számú együttes rendelet a temetőkről és a temetkezési tevékenységről.
5. 10/1972. /VI.30./ EÜM számú rendelet az egészségügyről szóló 1972. II. törvénynek a halottakkal kapcsolatos rendelkezési végrehajtásáról.
6. 9/1974. /VII.20./ IM számú rendelet az igazságügyi szakértőkre vonatkozó 9/1965. /VIII.23/ IM számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosításáról.
7. 2/1976. /III.15./ IM számú rendelet az igazságügyi szakértőkről szóló 4/1976. /III.4/ MT számú rendelet végrehajtásáról.
8. 3/1976. /III.15./ IM számú rendelet az igazságügyi szakértők díjazásáról.
9. 7/1978. /VII.29./ IM számú rendelet az igazságügyi szakértőkre vonatkozó jogszabályok módosításáról.

10. 36034/1961. EÜM. III. számú utasítás a rendőrségi fogdákbán elhelyezettek vizsgálatáról.
11. A 19/1971. számú belügy miniszteri paranccsal kiadott "A Rendőrség Fogdaszabályzatá"-nak az egészségügyi ellátással kapcsolatos rendelkezései /24-35. § /.
12. A 17/1973. számú belügyminiszteri paranccsal kiadott "A Belügyminisztérium Egészségügyi Szabályzatá"-nak a hatósági és bűnügyi orvosi munkával kapcsolatos rendelkezései /266-268. § /.
13. 38/1968. /Eü.K. 14./ EÜM-BM-IM számú együttes utasítás az igazságügyi szakértői működésről szóló 9/1965. /VIII.23./ IM számú rendelet egyes rendelkezései végrehajtásáról.
14. 0022/1965. számú belügyminiszter-helyettesi utasítás az új típusú véralkohol dobozok rendszeresítéséről.
15. 002/1966. számú belügyminiszter-helyettesi utasítás a boncolást megelőző vérminta vételről, holttestekből laboratóriumi vizsgálatok céljára.
16. Az 1/1976. számú belügyminiszter-helyettesi paranccsal kiadott "A Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetének és egyéb szakértői intézményeinek igénybevételéről" szóló szabályzat.
17. A BM ^{Vélemény a szabályozásról} bűnügyi csoportfőnökének 50-8-4/1969. számú utasítása a rendkívüli haláleset során követendő rendőri eljárás szabályozásáról.

A BIOLÓGIAI NYOMOK ÉS ANYAGMARADVÁNYOK RÖGZÍTÉSÉNEK
MÓDSZEREI ÉS ESZKÖZEI

A biológiai nyomok és anyagmaradványok jelentősége

1. A bűncselekmények elkövetése során a helyszínen biológiai nyomok és anyagmaradványok maradhatnak, melyek a sértettre, az elkövetőre kerülhetnek, az elkövetés eszközén és tárgyain rögződhetnek és így azok tárgyi bizonyítékként szolgálhatnak.
2. A nyomok és anyagmaradványok vizsgálatának eredményessége a helyszínen dől el, ezért
 - a bűnjelek és nyomok felkutatását, megőrzését,
 - a nyomok, a nyomhordozók és a bűnjelek szakszerű csomagolását,
 - a nyomok és a bűnjelek illetékes helyre juttatását,
 - a vizsgálathoz szükséges adatok szolgáltatását,fontos feladatnak kell tekinteni.
3. Biológiai nyomok és anyagmaradványok kutatása, rögzítése, megőrzése és csomagolása általában a bűnügyi-technikus feladata, de az esetek jelentős hányadában a rendőrorvos közreműködése is szükséges. Így különösen
 - az életelleni bűncselekmények helyszínén,
 - általában rendkívüli halál miatti helyszíni halottszemlén,
 - a hatósági boncolás végzésekor,
 - bűncselekmény sértettjének és gyanúsítottjának hatósági orvosi /rendőrorvosi/ vizsgálatakor,
 - mindazon esetben, amikor az illetékes szerv rendőrorvos közreműködését rendeli el.

A biológiai anyagok és anyagmaradványok felkutatásának és biztosításának általános szabályai

4. A biológiai anyagok biztosításakor az alábbiak szerint kell eljárni:
- a nyomokat, anyagmaradványokat rendszeresen kutató munkával össze kell gyűjteni,
 - minden nyomot, bűnjelet egyenként és egymástól elkülönítve tárgycimkével ellátva kell megőrizni,
 - a felfogó tárgy nyommentes részletéből összehasonlító mintát kell venni,
 - a nyomok biztosítása során kellő mennyiségű és minőségű összehasonlító mintáról kell gondoskodni,
 - a vizsgálati tárgyakat általában száraz /kiszáritott/ állapotban kell becsomagolni,
 - a folyékony anyagmaradványokat üvegcsőben kell felfogni, belőlük egyidejűleg steril gézlapra, vagy szűrőpapírra mintát kell venni és ezeket be kell szárítani,
 - a vizsgálati tárgyakat állapotuknak, jellegüknek, és méretüknek megfelelően tasakba, zsákba, dobozba, üveg-, műanyag, vagy fémedénybe, stb. kell helyezni,
 - a kisebb csomagokat sérüléstől, ütődéstől óvni kell, ezért ezeket célszerűbb egy nagyobb dobozba, zsákba, ládába is becsomagolni,
 - a vizsgálati anyagokat kísérő levéllel / szakértői kirendelő határozattal, átirattal, szolgálati jeggyel, stb. / és a hozzácsatolt egyéb szükséges iratokkal kell a további vizsgálat céljára a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetébe, illetőleg az egyes szakintézetekbe a sürgősségtől függően a BM Futárszolgálat útján, vagy postai küldeményként eljuttatni.

5. A biológiai nyomok és anyagmaradványok felkutatásához az alábbi általános eszközök alkalmazhatók:

- erősfényű, állítható fókuszú zseblámpa,
- kézinagyító,
- szike és porckés,
- egyszer használatos fecskendő és injekcióstűk,
- anatómiai, szálla- és bélyegcsipesz,
- olló,
- fa és fémlapoc,
- cellux- és Prenaband-szalag, transzparens foli,
- tárgylemez és fedőlemez,
- preparátumtartó,
- kémcsövek, gumidugós üvegcsövek,
- öntapadós címkék,
- steril vatta és gézlap,
- hurkapálca,
- műanyag zacskók,
- boríték, írótümb, nyomtatványok stb.

6. A nyomkutatás speciális eszközöként használható:

- reagensek /tesztcsíkok, indikátorpapír, stb./.
- élettani konyhasó-oldat cseppentő üvegben,
- friss luminol-oldat,
- kézi UV-lámpa, stb.

A vérnyomok biztosítása

7. A vérgyanús foltok és látens vérnyomok helyszíni vizsgálatát a vérkimutató előpróbák /tájékoztató próbák/ segítségével kell elvégezni. /benzidin, luminol-próba, Hemastix pálca alkalmazása/

8. A feltalált vérnyomokat biztosítani kell. Ez történhet a nyomhordozóval együtt, a nyomhordozó egy részletével és a nyomhordozó nélkül, a nyom levéltelével.

9. A nyomhordozóval együtt kell biztosítani a foltot, ha a felfogó tárgy természeténél és méreténél fogva csomagolásra és szállításra alkalmas.
10. A nagyobb méretű, súlyú, beépített mesterséges vagy terjedelmesebb természetes tárgyakból megfelelő nagyságú környezettel együtt kell a foltot eltávolítani.
11. Ha a 9., 10. pontban foglalt módok egyike sem lehetséges, akkor a vérfoltot
 - alkoholos vattával letörölt, száraz pengével fehér lapra kell kaparni és a kaparékot üvegcsőbe helyezni, vagy
 - nedves géplapra, szűrőpapírra kell itatással átvenni.
12. A nyombiztosítás különleges eseteiben /vértől nedves föld, vérés víz, havon levő vérfolt/ géplapot, vagy szűrőpapírt kell a foltra helyezni, majd az így átvett foltot megszáritani.

Az ondófoltok biztosítása

13. Az ondófoltok biztosítása a folt állapotától, nedves vagy száraz voltától és a nyomhordozótól függ, ezért
 - a friss, nedves ondónyomot tárgylemezre kell venni és megszáritani,
 - a textilián megszáradt foltot egészében, vagy környezetével együtt kell biztosítani,
 - a nagyobb méretű, szállításra alkalmatlan tárgyról, vagy a sértett testfelületéről megnedvesített steril géplappal kell a nyomot levenni, majd azt megszáritani, esetleg pengével száraz, tiszta lapra kaparni és a kaparékot üvegcsőbe helyezni,

- a hüvelyből kenetet kell venni,
- a szeméremszőrzetre került nyomot a szőrzet lenyírásával kell biztosítani.

14. Az ondófeltok sérülékenységük miatt óvatos szállítást igényelnek.

A nyál-, orrváladék-, veriték-anyagmaradványok
biztosítása

15. A száraz állapotú nyomhordozókat egészben, vagy ennek lehetetlensége esetén a nyomot környezetével együtt kell biztosítani és műanyag zsákba csomagolni.

16. A folyékony vagy nedves állapotú anyagmaradványt steril, gézlappal vagy szűrőpapírral kell felitatni, majd megszáritani és csomagolni.

A hüvelyváladék és női tej biztosítása

17. Szexuális bűncselekmény, újszülött sérelmére elkövetett emberölés és kísérlete vagy, magzatelhajtás esetén hüvelyváladék vizsgálatot is kell végezni.

18. A hüvelyváladék biztosításakor az alábbiak szerint kell eljárni:

- a sértett féltől tamponnal hüvelyváladékot kell venni és több tárgylemezen kenetet biztosítani,
- az elkövető ruházatát, különösen alsóneműjét kell megvizsgálni és gyanus folt észlelésekor a ruházati tárgyakat egészükben, szárazon félretenni,
- a gyanúsított testén lévő, hüvelyváladéokra gyanus foltot nedves steril gézlappal vagy szűrőpapírral kell levenni, majd megszáritani.

19. Egyéb bűncselekmények során /pl. újszülött megölése/ kutatni kell a gyermekágyas nő jellegzetes váladékával /lochia/ szennyeződött textiliák vagy egyéb anyagok után.
20. Hüvelyváladékot tartalmazó nyomhordozókat, keneteket, stb. száraz állapotban kell elcsomagolni.
21. Előtej és női tej foltjainak vizsgálata a terhesség, a szülés, a magzatelhajtás, az újszülött megölésének bizonyítása során szükséges. A tejfoltok biztosítását, csomagolását az előző pontokban felsoroltak szerint kell végezni.

Széket- és vizeletmaradványok biztosítása

22. Széklet vizsgálatának szükségessége során
 - a nagyobb mennyiségű székletmaradványból széklettartályba kell mintát venni,
 - a ruházaton vagy egyéb tárgyon lévő foltot egészben vagy tiszta környezetével, száraz állapotban kell műanyag zsákban biztosítani.
 - a testen lévő foltot nedves, steril gézlappal vagy szűrőpapírral kell levenni és megszáritani.
23. A vizeletmaradványt, ha nedves állapotban van és elegendő mennyiségű, akkor fecskendővel kell felszívni és gumidugós üvegcsőben biztosítani. A kisebb foltot steril gézlappal vagy szűrőpapírral kell felitatni, majd megszáritani. A beszáradt vizeletfoltot megnedvesített gézlappal vagy szűrőpapírral kell felvenni.

A haj- és szőrszálak biztosítása

24. A haj- és szőrszálakat feltalálásuk sorrendjében, bizonyos tárgyakhoz, személy, illetőleg a tetem testtájékához kötötten kell gyűjteni és biztosítani.

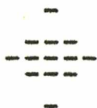
25. A szőrképletet bélyegcsipesszel kell megfogni és tárolására gumidugós, tiszta, száraz üvegcsövet kell használni.
26. A szőrképletek biztosításakor a kriminalisztika szabályai szerint összehasonlító mintát kell venni.

A HALOTTSZEMLÉRŐL KÉSZÍTETT JEGYZŐKÖNYV
RENDŐROVOSI VONATKOZÁSAI

1. A halottszemlééről készített jegyzőkönyvben fel kell sorolni a halottszemlén résztvevő személyek, köztük a közreműködő orvos nevét.
2. A jegyzőkönyvnek orvosi szempontból tartalmaznia kell
 - a. az elhunyt személy adatait /felzet/,
 - b. a halálesetre vonatkozó körülményeket, a lényegesebb adatokat /orvosi gyógykezelés, műtét, bántalmazás, stb./, azok konkrét felsorolásával /előzmény/,
 - c. a helyszíni szemle során tapasztaltak leírását, ezen belül
 - a holttest elhelyezkedését, ruházatát, látható és tapintható sérüléseit, testi sajátosságait,
 - a hullamerevség fokát, a hullafoltok milyenségét és elhelyezkedését,
 - a holttest környezetében észlelhető elváltozásokat, szennyeződéseket, biológiai anyagmaradványokat és a feltalált eszközöket, melyek a sérülések, illetőleg a halál előidézésében szerepet játszhattak /lelet/,
 - d. az előbbiek alapján kialakult, a halál okára és idejére vonatkozó orvosi véleményt, illetőleg szaktanácsadói nyilatkozatot, ezen belül
 - felsorolva mindazon tényezőket, melyek a vélelmezett halálokot bizonyítják,
 - kiemelve a halál okának természetes vagy erőszakos voltát,

- a sérülések feltételezett keletkezési mechanizmusának és gyógytartamának leírását, a helyszínen talált eszközök sérülését okozó lehetőségét,
- a sérüléseknek a halál bekövetkezésében játszott pozitív vagy negatív szerepét, az ön-vagy idegenkezűség lehetőségét, valamint a boncolás és vegyvizsgálatok elvégzésére tett javaslatokat /vélemény/.

A BONCOLÁSOK EGYES ESETEIBEN ALKALMAZANDÓ
MÓDSZEREK

Az intézkedés 40. pontjában foglaltaktól eltérően a boncolások egyes eseteiben az alábbi módszerek alkalmazásával kell eljárni:

- a. Légmell gyanuja esetén a mellkast víztükör alatt kell megnyitni.
- b. Légembóliára gyanus esetekben a koponya megnyitása és az egyéb szervek boncolása előtt víztükör alatt kell megnyitni a szív pitvarát és kamráját.
- c. A boncoláskor gondolni kell a heveny halálos léguti megbetegedésekre, amikor a magasabb légutak, a melléküregek, ékcsonti öböl, stb. feltárása szükséges.
- d. Mechanikus fulladásos halál eseteiben /akasztás, zsinegelés, megfojtás/ a nyaki tájék képleteinek réteges boncolása kötelező.
- e. Orvosi beavatkozás közben vagy ennek következtében elhunytak tetemeinek boncolásakor a beavatkozás /injekció, operáció, stb./ területének réteges kikészítése és a részeknek esetenként további /toxikológiai, kórszövettani, stb./ vizsgálata szükséges.
- f. Fagyott tetemet boncolni nem szabad, mert boncolás közben a törékeny szervek súlyosan megsérülhetnek és az eredeti elváltozások nem észlelhetők.

A BONCOLÁSHOZ RENDSZERESITETT ESZKÖZÖK,
FELSZERELÉSEK ÉS ANYAGOK

1. A boncolás során használt legfontosabb bonceszközök a következők:

- bonckés	- kézi nagyító
- porekés	- merőkanál
- szike	- mérce
- anatómiai csipesz	- véső, lapos és vájt
- érolló	- kalapács
- gombos bélolló	- koponyafűrész, gerincfűrész
- kutasz	- mérőszalag.

2. A hulla boncolás utáni egyesítésének legfontosabb eszközei:

- hullavarrótű	- fémhuzal
- vékony zsineg /spárga/	- fogó
- pergőfuró	- hulladék-rongy

3. A boncolások során szükséges egyéb boncfelszerelések és anyagok:

- méregláda
- formalinnal töltött jól záró üveg- vagy műanyag edények,
- tiszta üvegcsék, kémcsövek, fiolák, vérvételi dobozok.

AZ ISMERETLEN HOLTTEST, HULLARÉSZLET BONCOLÁSÁNÁL,
CSONTVÁZLELET VIZSGÁLATÁNÁL KÖVETENDŐ FŐBB SZEMPONTOK

1. Az ismeretlen halottról a boncolás megkezdése előtt eredeti állapotában, majd az arc helyreállítása után /hullakozmetika/ fényképet kell készíteni.
2. Ismeretlen halott esetén gondosan keresni kell azokat az elváltozásokat, amelyek különösen alkalmasak lehetnek egyedi azonosításra: anyajegyek, szemölcsök, tetoválások, régebbi sérülések és műtétek hegei, csonkulások, művégtag, műfogsor, műszen, kontaktlencse, pacemaker, testben rekedt idegen test, stb. Ezeket méretarányos fényképfelvételen és lehetőség szerint eredetben rögzíteni kell.
3. A boncoló orvos győződjön meg arról, hogy a tetem ujjairól ujjnyomatvétele történt-e.
4. Ha a személyazonosítás az ismeretlen holttest, hullarészlet boncolásánál az orvosi adatok és a felismertetés alapján nem jár sikerrel, egyebek mellett a csontok és a fogazat vizsgálata is szükséges.
5. A nem, az életkor, a testmagasság és a személyazonosság megállapításához a koponya, a felkarcsont, a combcsont, a csontos medencegyűrű és a sipcsont vizsgálatát kell elvégezni.
6. A csontokat, csontvázrészleteket mechanikus úton megtisztítva a lágyszövetektől, rögzítő oldatba helyezés nélkül kell vizsgálat céljára biztosítani.
7. A csontokat műanyag zsákba kell elhelyezni, majd több rétegben csomagoló papírba burkolva, nagyobb műanyag- vagy papírzsákba, karton dobozba, ládába helyezve kell vizsgálatra küldeni.

8. Az egyes csontrészeket megfelelő jelöléssel kell ellátni.
9. A vizsgálatot kérő kísérő levélhez helyszíni szemlejegyzőkönyvet és boncjegyzőkönyvet kell mellékelni.
10. Ha eltűnt személyre vonatkozóan kell az összehasonlítást elvégezni, akkor a vélt személyre vonatkozó és fellelhető orvosi adatokat, kórtörténetet, röntgen-filmet, fogászati kezelőkartont, továbbá jó minőségű fényképet /igazolványképet/ és a személyi igazolvány számára készült fénykép másodpéldányát kell beszerezni és a kísérő iratokhoz mellékelni.

A KIHANTOLÁS ÉS AZ AZT KÖVETŐ BONCOLÁS
SZEMPONTJAI

1. A kihantolási eljáráson orvos jelenléte kötelező. Ha a koporsó elpusztult, akkor a tetem kiemelését az orvosnak kell irányítania.
2. A sirásoknak nem szabad a koporsó felett állniok, a sir feltárása csakis oldalról közép felé történhet, hogy a koporsó és benne a tetem a teher alatt össze ne roppanjon.
3. A kihantolást követő boncolás lelete alapján a lehetőség szerint válaszolni kell a nyomozó hatóság által feltett kérdésekre.
4. Ha szükséges, akkor hullai /zsigerek, csontok, haj, köröm, stb./, vagy egyéb anyagmaradványokat /koporsó darabot, szemfedő részletet, ruházat maradványait, talajmintát, stb./ további vizsgálatra /kórszövettani, vegyészeti, stb./ biztosítani kell.
5. Mérgezés gyanúja esetén a koporsó alatti talajból minta biztosítása kötelező.
6. Ha a kihantolás célja személyazonosítás, akkor a személyazonosság megállapításához a legszükségesebb csontokat, /koponya, medence, felkarcsont, combcsont és sípcsont/ további vizsgálatra biztosítani kell.

A BONCJEGYZŐKÖNYV LELETI RÉSZÉ ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK
SZEMPONTJAI

1. A boncjegyzőkönyv leleteti része a külvizsgálati és a belvizsgálati eredmények leírásából áll.
2. A külvizsgálati résznek tartalmaznia kell
 - az életkor; a nem, a testhossz /lehetőség szerint a testsúly/, a tápláltság jellemző adatait,
 - a hullajelenségeket, azoknak milyenségét, a holttest szennyezettségét,
 - a kültakarón lévő jellemző elváltozásokat /hegek, anyajegyek, tetoválások, stb./, a végtagok állapotát, a szőrképletek, a szemek és a fogazat jellemzőit, a külső nemiszervek vizsgálatának leletét.
3. A külvizsgálati eredmények leírásának fontos részét képezi a külső sérülések pontba való szedése, melynek során a következő szempontokat kell irányadónak tekinteni:
 - a. A sérüléseket oldaliság szerint, felülről lefelé haladva az anatómiai tájak szerint kell leírni.
 - b. A szúrt és lőtt sebek, valamint a közlekedési baleset során keletkezett sérülések talpsiktól mért távolságát kell megállapítani.
 - c. A külső sérüléseket lehetőség szerint fényképfelvételken is rögzíteni kell.
 - d. A sérüléseket, azok környezetét és jellemző szennyeződéseit a további vizsgálat céljára szám szerint kell biztosítani.
 - e. Törekedni kell arra, hogy a szakszerű leírásból következék a helyes megállapítás /vélemény, kórisme/ arra vonat-

kozólag, hogy a sérülés milyen idős, milyen erőbehatástól esetleg eszköztől származott vagy származhatott.

4. A belvizsgálati résznek tartalmaznia kell a koponya- és a testüreges esetleges kóros tartalmát /gyülemét/ és tömegét /gr., ml., cm./, jellemzőit, az egyes szervek helyzetét, a terime, az állomány, a szín és a bennék jellegzetességeit. A szervek súlyát grammban, illetőleg nagyságát centiméterben kell megadni.
5. A koponya boncolásakor a fej lágyrészeinek vizsgálata során le kell írni a koponya alakját és méreteit, a csontok és varratok állapotát, továbbá a burkok, a visszeres öblök, az érképletek, a koponyaalap, a praeformált nyílások, a dobhártyák és a dobüreg, szükség szerint a melléküreg, a szemüreg, a belső fül, stb. vizsgálatának eredményeit.
6. Ha csontsérülések vannak a koponyán, akkor azok milyenségét, méreteit, idősségét írásban vázolva, fényképen rögzíteni és szükség esetén a sérült csont részletet, akár az egész koponyát további nyomtani vizsgálatra biztosítani kell.
7. Az agy boncolásakor az állomány egészének és részleteinek vizsgálata során tett megállapítások, a kamrarendszer állapotának, kóros esetben az agyvizenyő, az agyduzzadás, az agybeékelődés jeleinek a jegyzőkönyvben rögzítése is szükséges.
8. A koponyaüreg és az agy állományának spontán vagy traumás vérzései esetében a kemény buroknak és öbleinek, a hidvénáknak, a lágyburok véredényeinek és az agyalapi verőereknek gondos vizsgálatával történt megállapításokat is fel kell venni a jegyzőkönyvbe.
9. A mellkas és a has megnyitása után a zsigerek helyzetéről, a rekeszállásokról kell tájékozódni és leírást adni, majd az egyes szerveket, szervcsoportokat kell részleteiben boncolni és az észlelteket jegyzőkönyvbe venni.

10. A szív vizsgálata során le kell írni a külhártya milyenségét, az üregek nagyságát és tartalmát, az izomzat állapotát, vastagságát, a nagyerek kerületét, az érfal minőségét, a billentyűk záróképességét, a szívburkot, a szemölcsizomzatot, a koszoruserkek lefutását, tágasságát, faluk és belhártyájuk milyenségét.

11. A tüdők érképleteit, a hörgfát részletesen kell boncolni, az egyes lebenyekre külön-külön kell metszést ejteni és ezek eredményét jegyzőkönyvbe venni.

12. A boncolás során a belvizsgálat keretében gondosan el kell végezni
 - a nyak és a gátor képleteinek réteges, egyenkénti,
 - a hasi zsigerek és szervcsoportok érképleteinek együttes,
 - az üreges szervek, a tápcsatorna tartalmának,
 - a kismedencei szervek, a belső és a külső nemiszervek, továbbá véredényeik, különösen a visszeres fonatok, valamint,
 - a csontrendszer és a vázizomzatvizsgálatát és azok eredményeinek írásba foglalását.

13. Sérülések esetében a megsérült szerv- és szövetféleséget, a sérülés környezetét, benne a vitális jeleket, reakciókat keresni, értékelni és jegyzőkönyvezni kell, laboratóriumi vizsgálat céljából pedig szükség szerint anyagot kell biztosítani. Ha a csontsérülés valószínűsíthetően eszköztől származik, akkor fényképezés után a sérült csont részletet nyomtani vizsgálat céljára biztosítani kell.

14. Kórszövetteni, vegyi-, alkohol-, bakteriológiai és egyéb vizsgálatokra, vagy egyéb /pl. oktatási/ célokra félretett szervek, szövetminták, testnedvek és váladékok tételes felsorolása a boncjegyzőkönyv leleteti részének végén kötelező.

15. A boncjegyzőkönyv leleteti részében nemcsak a tálált elváltozásokat, hanem az un. negatív leleteket is fel kell tüntetni, vagyis azoknak a hiányát, amelyeknek rendőri eljárás adatai és egyéb adatok szerint lenniük kellene, de nincsenek.

A BONCOLÁST KIEGÉSZÍTŐ LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATRA
KÜLDENDŐ ANYAGOK BIZTOSÍTÁSA

Alkoholkimutatás vérből és vizeletből

1. Ha annak gyanuja vetődik fel, hogy az elhunyt halála előtt alkoholos befolyásoltság állapotában lehetett, véralkohol vizsgálatot kell végeztetni.
2. Emberölés, baleset, öngyilkosság során és mindazon esetekben, amikor az szükséges, a boncolás folyamán a hullai szervekből véralkohol, vizeletalkohol vizsgálat céljára - a rendszerezett vérvételi doboz felhasználásával - vérmintát kell venni.
3. A vérmintát a combgyűjtőérből, ha ez nem lehetséges, akkor valamely más gyűjtőérből kell venni. Szivből vagy szivkörnyéki nagy visszérből véralkohol vizsgálatra vért venni tilos.
4. A közlekedési baleset áldozatából vér- és vizeletminta vétele szükséges, ugyancsak a vérvételi doboz felhasználásával.
5. A vérvételi jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a halál okát, idejét, körülményeit, az alkohol fogyasztására utaló előzményi és bonctani adatokat, a holttest rothadásának állapotát és az esetleges orvosi /kórházi/ kezelést.
6. Ha a kórelőzményben a halált megelőzően tömeges vér, illetőleg folyadékpótlás szerepel /1.000-2.000 ml/, akkor a véralkohol vizsgálat elvégzése célszerűtlen, mert az eredmény nem értékelhető.

7. Ha sem vér-, sem vizeletvételre nincs lehetőség, akkor az agykamrából vett agyvizzből, vagy a szemgolyóból injekciós fecskendővel leszívott csarnokvizzből lehet a vizsgálatot elvégezni. Ilyenkor a vérvételi jegyzőkönyvben utalni kell a vizsgálati anyag eredetére.

Szénmonoxidhaemoglobin vizsgálat

8. Gáz- és füstmérgezés gyanuja, továbbá égési sérülések esetén el kell végeztetni a vér szénmonoxidhaemoglobin tartalomra vonatkozó vizsgálatát is.
9. A szénmonoxidhaemoglobin vizsgálat céljára vért kémiailag tiszta üvegcsőbe kell levenni.

Vércsoportvizsgálat hullai anyagokból

10. Élet elleni bűncselekmények, közlekedési és egyéb balesetek áldozatainál, orvosi beavatkozást követő haláleseteknél szükségessé válhat a vér serológiai vizsgálata, amelyre vér-, vagy egyéb szövetmintát kell biztosítani.
11. A combvizsérből kb. 5 ml-nyi vérmintát kell kémiailag tiszta kémcsőbe venni és egyidejűleg steril gézlapra vagy szűrőpapírra néhány cseppet felitatni, beszárítani, majd vizsgálatra küldeni.
12. Ha folyékony vér valamilyen oknál fogva nem nyerhető, akkor szűrőpapírra vagy steril gézlapra kell néhány csepp vért felitatni.
13. Ha a holttest annyira előrehaladt feloszlás állapotában van, hogy a hullai vér is rothadt, akkor izom- és csontszövetet kell csoporttulajdonság meghatározására félretenni a következők szerint:

- a. Az izomszövetmintát kb. 10 gr-nyi mennyiségben, a legkevésbé rothadt izomrészéből kell kimetszeni. Csontszövetmintát valamelyik hosszú csöves csont diaphysiséből kell kifürészelni.
- b. A szövetmintákat konzerváló oldatba tenni tilos. A mintákat száraz, tiszta, csiszolt üveg dugós porüvegben, lehetőleg hűtött állapotban kell tárolni a vizsgálatra küldésig.

Diatoma vizsgálat

14. Annak megállapítása érdekében, hogy a halált vízbefulladás okozta-e, diatoma /kovamoszat/ vizsgálatot kell végeztetni.
15. Minden vízbefulladásra gyanus esetben a boncolás során
 - a szív jobb kamrájából vért,
 - a mellhártya alatti területről perifériás tüdőrésztlet-kaparékot,
 - a csöves csontból csontvelőt és
 - szükség esetén a holttest kifogásának helyéről, a mélyből vízmintátkell venni és biztosítani.

Szövetteni vizsgálat

16. Ha a boncolás során a halál oka vagy a sérülés keletkezésének ideje valamelyest is kétséges, akkor szövetteni vizsgálatot is kell végeztetni.
17. A boncletnek szövetteni vizsgálatral történő kiegészítése érdekében vizsgálatra kell megküldeni
 - az újszülött halálakor az élve-, vagy halvaszületés eldöntésére tüdőrésztleteket, bőrköldöket,
 - áramütés okozta halál esetén az áramjegyre gyanus bőrrésztleteket,

- a lövési sérülések bemeneti és kimeneti nyílásainál kimetszett szövetrészeket,
- egyéb sérülések eredetének véleményezéséhez, az elsődleges sebellátás során kimetszett vagy a boncolás-kor eltávolított szövetrészleteket,
- akasztás, zsinegelés, megfojtás miatti fulladásos halál esetében az akasztási, zsinegelési barázda helyéről kimetszett szövetrészeket, illetőleg a keletkezett sérülések részleteit,
- zsirembólia esetében az agy-, tüdő- és veseszövet-részleteket,
- ha a halál injekció beadását követően állt be, a tü be-szurásának helyéből és környezetéből kimetszett szövetrészleteket, valamint a parenchymás szervekből szövetmintákat,
- ha a halál altatás, érzéstelenítés, műtét vagy vérátömlesztés közben vagy azokkal összefüggésben következett be, akkor a parenchymás szervekből, a műtéti területből, stb. szövetrészleteket,
- daganatos betegség esetében a daganatszövet széli részeiből és az áttétre gyanus területekből vett szövetmintákat,
- hirtelen, váratlan és tisztázatlan halál esetén, valamint mindazon esetekben, amikor a boncoló orvos szükségesnek tartja egyes szervekből a kimetszett részleteket.

18. A szerv-, és szövetminták kimetszésénél - mely kizárólag a boncoló orvos feladatát képezi - az alábbiak szerint kell eljárni:

- a. A szövetrészletek kimetszését roncsolásmentesen, éles késsel kell végezni. A kimetszett anyagokat azonnal rögzítő oldatba kell helyezni.
- b. Parenchymás és mirigyes szervekből megfelelő nagyságu - lehetőleg 2x2x1 cm méretű - darabkákat kell kimetszeni, illetőleg kicsiny szerv esetén akár az egésztest /agyfüggelék, mellékvese, nyirokcsomó/ vizsgálatra kell küldeni.

- c. Széteső anyagokat, szövettörmeléket, véralvadékot, kaparékot, stb. gézlapba kell kötni.
- d. Börelváltozásokat ép környezettel együtt kell kimetszeni és falapra /pl. spatulára/ feszített állapotban biztosítani. A bőrészletek, nyálkahártya-részletek szennyeződéseit lemosni, vagy egyéb módon eltávolítani nem szabad.
- e. A szövettani vizsgálat céljára biztosított szerv- és szövetrészleteket általában 4-6 %-os formalin-oldatba kell helyezni. A rögzítő oldatot előzetesen kell elkészíteni. Mennyisége a vizsgálati anyag mennyiségének többszöröse kell hogy legyen.
- f. Kiszáradt, mumifikálódott, hullaviaszosan átalakult szöveteket száraz állapotban, csiszolt dugós porüvegben kell vizsgálatra küldeni. Ha a hullaviasz nedves állapotú, akkor 10 %-os formalinban kell a rögzítést elvégezni.

.Toxikológiai vizsgálat

- 19. Amennyiben a halál bekövetkezésében mérgezésre utaló gyanu áll fenn, a boncolást lehetőség szerint minél hamarabb el kell végezni.
- 20. A boncoláskor vegyvizsgálat céljára biztosítani kell külön-külön hullái szerv-részleteket, vér- és vizeletmintát, gyomor- és béltartalmat, ha van, akkor hányadékot, a vélt mérregmaradványát, valamint azokat a tárgyakat és eszközöket, amelyek a méreggel érintkezettek.
- 21. Ha a mérgezés a szernek bőr alá vagy izomba történő jutásával történt, akkor az adott bőr, illetőleg izomrészletet is biztosítani kell.

22. A boncolás során biztosított vizsgálati anyagokat általában az Országos Igazságügyi Vegyészeti Intézetbe kell megküldeni, melytől eltérni csak a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján az alábbi esetekben lehet:
- a. Ittasság, alkohol-mérgezés vagy annak gyanuja esetén elégséges vér-, vizelet-, olykor agyfolyadék- vagy szemcsarnokviz-minta vétele és ezeknek a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetbe való küldése.
 - b. Szén-monoxid-mérgezés gyanuja esetén vérmintát ugyancsak a BM ORFK. Bűnügyi Technikai Intézetbe kell küldeni.
 - c. Étel-, gomba-, illetőleg medicinális gyógyszermérgezés gyanuja esetében a holttest környezetében feltalált étel-, gombamaradványt, injekciós vagy oltóanyag-készítményeket az Országos Élelmezéstudományi Intézetbe, az Országos Közegészségügyi Intézet gyógyszerellenőrző osztályára kell megküldeni.
23. A vizsgálatot végző intézet részére a boncjegyzőkönyv egy példányát is meg kell küldeni. Ez alól kivétel a véralkohol és a CO-Hb.vizsgálat.

A holttesten lévő szennyeződések, idegen anyagok, körmök, hajszálak, makro- és mikrónyomok vizsgálata

24. Élet elleni bűncselekmények, balesetek áldozatainak tetemén, hajában, szőrzetében, tenyerében, ujjai között, körme alatt, testnyílásaiban, sérüléseiben vagy azok környezetében olyan idegen nyomok, anyagmaradványok maradhatnak vissza, amelyeknek a bizonyítási eljárás során jelentőségük lehet. Ezért ezeknek a bűnjeleknek a kutatása, biztosítása és vizsgálatra küldése szükséges.
25. Emberölés áldozatától, közlekedési baleset sértettjétől vér és hajmintát, szükség szerint köröm alatti kaparékot kell venni.

26. Szexuális motivációjú bűncselekmény áldozatának boncolásakor hüvelykenetet és hüvelymosó folyadékot kell biztosítani és vizsgálatra küldeni.
27. A holttesten vagy a holttestben, továbbá a tenyéren, a körmök alatt a sérülésekben és környezetükben talált szilárd anyagmaradványokat, hajszálakat tiszta üvegcsőben, műanyag tokban vagy fóliazsákban kell biztosítani.
28. Folyékony vért, egyéb testvázadéokra gyanus anyagmaradványt /ondó, hüvelyvázadék, stb./ tiszta üvegcsőben kell felfogni vagy steril gézlappal felitatni és utána a gézlapot meg kell szárítani.
29. Idegen vér, ondó, hüvelyvázadék, nyál, női tej, stb. feltalálása után annak biztosításával együtt a holttestből összehasonlító vérmintát kell venni, csoportanyag meghatározása céljából.
30. Az összegyűjtött különböző mintákat tárgycimkével kell egyenként megjelölni, majd a BM Futárszolgálat útján vagy egyéb módon vizsgálatra küldeni.

RENDŐRORVOSI NŐGYÓGYÁSZATI VIZSGÁLATRÓL KÉSZITENDŐ
JEGYZŐKÖNYV SZEMPONTJAI

1. A felzetben a vizsgált személy adatait, a vizsgálatot elrendelő hatóság megnevezését és a vizsgálatkérés okát kell feltüntetni.
2. Az előzmény-részben a vizsgálatot szükségessé tevő cselekmény rövid, elsősorban az orvosi vizsgálat szempontjából lényeges adatainak leírását kell eszközölni.
3. A leleti részben a vizsgált személy testi és szellemi fejlettségének, iskolai végzettségének és foglalkozásának, családi állapotának leírását, nemi életére, terhességeire, szüléseire vonatkozó adatokat kell feltüntetni. Ezen túlmenően részletesen le kell írni a másodlagos nemi jegyeket, az emlők nagyságát és milyenségét, a szemérem szörzetet, a külső nemiszerveket, a szűzhártya alakját és állapotát, a hüvelybemenet milyenségét és tágasságát. A külsérelmi nyomokat a láttelethez hasonlóan, külön sorszámozva kell leírni. Fel kell tüntetni továbbá az elvégzett vizsgálatokat és azok eredményét /hüvelymosó folyadék, váladékvizsgálat stb./ is.
4. A vélemény-részben nyilatkozni kell arra vonatkozóan, hogy az orvosi vizsgálat leletei alapján az előadott cselekmény megtörténhetett-e, vagy sem. Nyilatkozni kell a sérülések keletkezési mechanizmusáról és gyógytartamáról, esetleges maradandó testi fogyatékoság kialakulásáról, továbbá arról, hogy a vizsgált személy a cselekményt megelőzően érintetlen, szokványos, vagy alkalmi közösülő volt e.

RENDŐRORVOSI LÁTLELET ELKÉSZÍTÉSÉNEK
SZEMPONTJAI

1. A felzetben a vizsgált személy adatait, a vizsgálatot kérő szerv megnevezését kell feltüntetni.
2. Az előzmény-részben a vizsgálatot szükségessé tevő cselekményt kell leírni, elsősorban az orvosi szempontból lényeges adatok feltüntetésével.
3. A leleti-részben a vizsgálatkor talált elváltozásokat kell feltüntetni, kitérve a testi és szellemi fejlettség megállapítására, az esetleges szervi betegségek és testi fogyatékoságok leírására. A külső sérüléseket felülről-lefelé az oldal megjelöléssel, egyenként sorszámozva kell leírni. A sérülések vizsgálatakor ki kell térni a sérülés alakjára, nagyságára, pontos elhelyezkedésére, a sebzugok, sebszélek, sebalap és a seb környezetében lévő hámfoszlások, vérbeszűrődések sajátosságaira.
4. A vélemény-részben kell választ adni a vizsgálatot kérő hatóság kérdéseire, a sérülések gyógytartamára, a sérülések keletkezési mechanizmusára, a maradandó testi fogyatékoság várható kialakulására.

ÉLŐSZEMÉLYEKTŐL BIOLÓGIAI ANYAGMINTAK VÉTELÉNEK
SZEMPONTJAI

Vérvétel

1. Leggyakoribb biológiai mintavétel a vérvétel, amelyre leginkább ittasság bizonyításakor és vércsoport azonosításakor kerül sor.
2. Véralkohol vizsgálatra történő vérvételhez csak a rendszerezett véralkohol dobozt és a benne lévő szerelékét lehet alkalmazni.
3. A vérvétel a könyök-visszérből történik. A könyök területét a dobozban mellékelt gézdarabbal kell megtisztítani, amelyet használat előtt desztillált vízzel vagy élettani konyhasó oldattal meg lehet nedvesíteni. Törlés céljára benzin, alkohol, merfen-oldat vagy egyéb szerves oldószer tartalmu folyadék nem használható.
4. A letisztított könyökhajlatból a véralkohol dobozban mellékelt egyszerhasználatos steril vérvételi tűvel kell 3-4 ml vért venni a csőbe. Használat után a tűt el kell dobni és a csövet a dugóval való lezárás után néhányszor átfordítani, hogy a csőben lévő alvadásgátló kifejtsse hatását.
5. Vérvételhez lehetőség szerint olyan csövet kell használni, amelyben látható az 1-2 cseppnyi folyékony alvadásgátló. Ha csak olyan cső áll rendelkezésre, amelyben az alvadásgátló kristályok a cső falán láthatók, akkor vérvétel után 1-2 percig a csövet rázni kell, hogy a kristályok oldódjanak.
6. A vérvételkor - a dobozban mellékelt vérvételi jegyzőkönyv kérdéseinek megfelelően - el kell végezni az ittassági vizsgálatot, a megállapításokat a feleletek aláhuzásával kell eszközölni.

7. Vérvétel után a jegyzőkönyvet a vérvételre kötelezett személlyel alá kell iratni, a vért és a jegyzőkönyvet a dobozba visszahelyezni, a dobozt a mellékelt címkével leragasztani és az orvos pecsétjével ellátni. A vérvételi doboz továbbítása a vérvételre előállító rendőr feladata.
8. Abban az esetben, ha a vérvételre kötelezett személy arra hivatkozik, hogy a cselekmény után fogyasztott szeszesitalt, ennek bizonyítására vagy kizárására vér- és vizeletalkohol vizsgálat alkalmazható.
9. A kettős vérvétel alapfeltétele, hogy az állítólagos ital-fogyasztás időpontja után legkésőbb 40-50 perccel kerüljön sor az első, majd ezt követően további 30-40 perccel a második vérvételre. A vérvételek után közvetlenül vizeletet is kell vetetni, így a fennálló ittasságra vonatkozóan, illetőleg az állítólagos ráívásra vonatkozóan több információt kapunk.
10. Ha egyszeri italfogyasztásról van szó, akkor az első vérvétel idején az elfogyasztott szeszesital alkoholtartalma még felszívódóban van és a vizelet alkoholértéke alacsonyabb a véralkoholértékénél. A második vérvétel eredménye az elsőnél valamivel magasabb vagy azonos értékű lehet és a vizeletalkohol értéke meghaladja a véralkohol értéket. Ezek az alkohol felszívódási fázisának jellemzői.
11. Ha az alkoholfogyasztás korábbi időpontban történt, akkor az első véralkohol-érték magasabb a másodiknál és a vizeletalkohol-értékek mindkét esetben meghaladják a véralkohol-értékeket.
12. A 8-11. pontokban foglaltak csak azokra az esetekre vonatkoznak, amikor kizárólag a cselekmény után történt az italfogyasztás. Azokban az esetekben, amikor a cselekmény előtt és után is történt italfogyasztás, a kettős vérvétel sem ad kellő tájékoztatást, ilyenkor a kettős vérvétel elvégzése nem indokolt.

13. Vércsoportvizsgálathoz a könyökhajlatot jól meg kell tisztítani, ez esetben alkalmazható alkohol vagy benzin is. A vért a rendszeresített vérvételi dobozba kell levenni az előző pontokban leírt elvek szerint.
14. Vérvétel után a tüben maradt néhány cseppnyi vért tiszta szűrőpapírra vagy gézlapra kell cseppenteni, majd ezt megszáritani és a vért tartalmazó cső dobozába csomagolva, a vizsgálat helyére megküldeni.
15. A vércsoport vizsgálatra történő vérvételkor a véralkohol dobozban lévő vérvételi jegyzőkönyvön csak a személyi adatokat, a cselekmény jellegét, az ügy számát kell feltüntetni és a jegyzőkönyvre nagy betűkkel fel kell írni: "VÉRCSOPORT VIZSGÁLATRA".

Haj- és szőrvétel

16. A vizsgálandó személytől az összehasonlító hajszálakat előzetes hajmosás nélkül kell venni.
17. A hajas fejbőr öt területéről /homlok, fejtető, tarkó, jobb és bal halánték/ 10-15 hajszálat kell kitépni és külön-külön kémiaileg tiszta, gumidugós üvegbe vagy tiszta papírborítékba csomagolva, megfelelő jelzésekkel ellátva vizsgálatra küldeni.
18. Ha a vizsgálandó személy hajszíne nem egységes /pl. őszülő/, akkor a különböző színű hajszálaknak szerepelniük kell a mintában.
19. Ha valamely ok miatt a haj kitépése nem lehetséges, akkor tiszta ollóval a bőrfelszín felett néhány milliméterrel kell a hajszálat lenyírni.
20. A megfelelő testtájékról a 16-19. pontokban foglaltakhoz hasonló módszerrel kell szőrzetet nyerni. Leggyakrabban fanszőrvételére kerül sor, amikor különböző színű szálakat kell biztosítani.

Nyál, ondó, hüvelyváladék, hüvelyöblítő folyadék
vétele

21. Nyál vétele előtt a vizsgálandó személyt fel kell szólítani, hogy száját öblitse ki tiszta vízzel, majd a szájában összegyűlt nyálat egy-két perc múlva Petri-csészébe köpje ki.
22. Ügyelni kell arra, hogy ételmaradék ne kerüljön a nyálba.
23. Az összegyűjtött 3-4 ml nyálat gumidugós üvegcsőben kell vizsgálatra küldeni. Petricsészében vizsgálatra küldeni anyagot nem szabad.
24. Ha ondó vétele szükséges, akkor a váladék felfogásához Petri-csészét kell használni.
25. A váladék kiürülése után kb. negyed-fél órával a tapadós, nyákos anyag elfolyósodik és ekkor gumidugós üvegcsőbe kell azt tölteni és vizsgálatra küldeni.
26. Ondót Petri-csészében tárolni és beküldeni tilos.
27. Hüvelyváladék vételéhez legjobban megfelel a "Di"-cső, amelynek steril tamponjára külön-külön kell váladékot venni a külső nemiszervekből, a hüvelyből és a hátsó hüvelyboltozattól.
28. A váladékos pálcákat egyenként kell lezárni és vizsgálatra küldeni.
29. A hüvelyöblítő folyadék vételére csak hüvelyváladék vétele után kerülhet sor, a hüvely szokásos módon történő kiöblítésével.
30. Az öblítő folyadékot ülepiteni kell és az üledékből 15-20 ml-t vizsgálatra küldeni.

Vizelet- és széklet vétele

31. A vizeletet szabályos vizelő pohárba kell ürítettetni, majd azonnal a véralkohol doboz üvegcsővébe 3-4 ml-t átönteni, az üvegcsövet gumidugóval lezárni, majd a vérvételi jegyzőkönyv megfelelő adatait kitölteni.
32. A jegyzőkönyvön nagy betűkkel fel kell tüntetni: "VIZELET"
33. Széklet összehasonlító vizsgálatának csak abban az esetben van értelme, ha a helyszínen biztosított széklet vizsgálatkor valamely különleges jellegzetesség /betegség, bélférgesség, stb./ észlelhető.
34. A székletet F-tartályban kell biztosítani és csak annyit kell vizsgálatra küldeni, amennyi az F-tartály kanálkájában elfér.

A BÜNYGYI KISLABORATÓRIUMI TAJÉKOZTATÓ JELLEGŰ
VIZSGÁLATOK VÉGZÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Vérkimutatási előpróbák

1. Vérkimutatás Haemastix-pálcával végezhető amelyhez fiziológias NaCl oldatot kell használni.
2. A próba kivitelezésekor a vérfolt vagy a vérre gyanus terület szélét 1-2 csepp fiziológias konyhasó oldattal meg kell nedvesíteni, majd a reagens papírt a nedves folthoz kell érinteni.
3. A reagens papír - vér jelenléte esetén - 30 másodperc múlva kékes-zölden elszíneződik. Zavaró tényező: jodidok és réz jelenléte is pozitív eredményt ad.
4. Aceton-klór haeminkristály kimutatásához /Wagenaar szerint/ aceton, 10 %-os HCl., mikroszkóp és tárgylemez szükséges.
5. A próba során a szabadszemmel vérre gyanus területből egy részt le kell kaparni vagy ki kell vágni és a tárgylemezre helyezni, majd egy csepp acetont és egy csepp 10 %-os HCl-t kell adni hozzá. Ezután kerülhet sor a mikroszkópos vizsgálatra.
6. Ha van a rendszerben vér, akkor a mikroszkóp alatt aceton-klór haeminkristályok jelenlétét lehet észlelni.
7. A vérkimutatási előpróbák nem specifikus jellegűek, pozitív esetben is további azonosítás elvégeztetése szükséges a BM ORFK. Bünygyi Technikai Intézetben.

Ondókimutatás

8. Ondókimutatás makroszkóposan savanyu foszfatáz előpróbával történhet, melyhez nátriumphenolphtaleinphosphat, nátrium-acetát, jégecet, chloroform, nátriumchlorid, glykokol, nátriumhydroxid, desztillált viz, nátriumpirophosphat szükséges.

a. A-substrat oldat készítése:

0,1012	g	nátriumphenolphtaleinphosphát;
11,7	g	nátriumacetát /3M H ₂ O/;
0,8	ml	jégecet;
8,0	ml	chloroform.

A fenti vegyszereket 1.000 ml desztillált vízzel kell feltölteni.

b. B-szinező puffer-oldat készítése:

7,16	g	NaCl;
9,18	g	glykokol
40,00	g	Na ₄ P ₂ O ₇ · 10 H ₂ O;
100,00	ml	NaOH

A fenti vegyszereket 1.000 ml desztillált vízzel kell feltölteni.

9. Az oldatokat a megyei vezető gyógyszertárak félévenként elkészítik és azok fél évig felhasználhatók. Az oldatok előállításánál a mérőoldatok készítésénél a szükséges pontossággal kell eljárni.
10. Az ondókimutatás során a vizsgálathoz minden esetben biztosan pozitív és biztosan negatív kontrollt /ondóval szennyezett és nem szennyezett anyagot/ kell használni. A vizsgálatot vájt tárgylemezen vagy óraüvegen kell végezni. A vizsgálandó anyagra, valamint a kontrollokra 5-5 csepp A-substrát oldatot kell önteni, majd 5 percig állni hagyni. Ezután a B-szinező puffert kell hozzáadni és ismét 5 percig állni hagyni. Ha van a rendszerben sperma, akkor lilás-rózsaszín elszineződés keletkezik.

11. Analitikai quarclámpával történő ondókimutatás során az ondószennyeződésre gyanus anyagot, pl. ruhadarabot analitikai quarclámpa segítségével ultraibolya fénnel kell megvilágítani, melynek hatására - a szabadszemmel esetleg nem is látható - ondófoltok kékes-lilán felvillannak.
12. Ondókimutatásra /kenetek/ azur-eozinos festést alkalmazunk. A festék elkészítéséhez szükséges anyagok: eosin, desztillált víz, Azur II, jégecet, methylalkohol. A vizsgálathoz szükséges továbbá mikroszkóp, centrifuga és tárgylemez.
- a. A festék összetétele:
- 10 ml eosinoldat/törzsoldatból/
 - 35 ml desztillált víz
 - 15 ml Azur II. oldat /törzsoldatból/
- b. Eosin törzsoldat készítése:
- 1 g eosint 1.000 ml desztillált vízben fel kell oldani, majd le kell szűrni.
- c. Azur II. törzsoldat készítése:
- 1 g Azur II.-t 1.000 ml desztillált vízben fel fel oldani, majd le kell szűrni.
13. A fenti törzsoldatok hónapokig eltarthatók, azokat a megyei vezető gyógyszerterek félévenként készítik. Előállításuknál a mérőoldatok készítésénél szükséges pontossággal kell eljárni.
14. Az előpróba elvégzése után, ahol elszíneződés jelentkezik, onnan a bünjelet ki kell venni és ráhelyezni egy zsirtalanított tárgylemezre, majd a kihelyezett anyagra 2 csepp 7 %-os ecetet kell cseppenteni és 5 percig állni hagyni. Ezen idő alatt a sperma kioldódik az anyagból és a tárgylemezen marad. 5. perc eltelte után a bünjelet le kell venni a tárgylemezről, a készítményt be kell szárítani, utána egy csepp metylalkohollal fixálni, majd azur-eozinos festékkel 10 percig festeni és mikroszkóposan vizsgálni kell. Az ondó pirosas-lilára festődik.

15. A mosófolyadékából történő kimutatás esetén az anyag egy kis részét le kell üleptíteni. Az üledékből zsirtalanított tárgylemezen kenetet kell készíteni és azt a már ismertetett módon fixálni, festeni és vizsgálni kell.

Anyagcsere-betegségek gyanuja esetén
alkalmazható vizsgálatok

16. A diabetesre, illetőleg diabeteses comára gyanus esetekben ketontestek kimutatását kell elvégezni vizeletből.
17. Az eljárás az ACETEST "AMES" tablettával a megadott használati utasítás szerint történik. Diabeteses coma gyanuja esetén a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetébe vizelet küldendő kvalitatív és kvantitatív gázchromatografiás aceton meghatározás céljából.
18. Vesebetegségek és uraemia gyanuja esetén az alábbi vizsgálatok végezhetőek:
- Fehérje meghatározása vizeletben az ALBUSTIX "AMES" reagens papírral a megadott használati utasítás szerint történik.
 - Carbamid meghatározása vérben az AZOSTIX "AMES" reagens papírral a megadott használati utasítás szerint végezhető.

Mérgezés gyanuja esetén alkalmazható
eljárások

19. A gyomor bennék, illetőleg a gyomorban lévő anyagok pH meghatározására az Univerzál indikátor papír pH 1-11 /MERCK-féle vagy MACHERY-féle/ eljárás alkalmazandó.
20. CO-haemoglobin kimutatásnak kézispektroszkóppal történő meghatározásához Stockes oldatra, tömény ammóniumhydroxidra /cc NH₄OH/, továbbá MOM-féle kézi-spektroszkópra és kémcső-

vekre van szükség.

Stockes reagens összetétele:

15,0 ml desztillált víz
1,0 g acid.tartaricum
1,5 g ferrosulfát

21. A Stockes oldatot a megyei vezető gyógyszerterek elkészítik, melynek során a mérőoldatok előállításánál alkalmazott pontosság szükséges.
22. A Stockes oldathoz tömény ammóniumhydroxidből cseppenként annyit kell tenni, hogy a kezdődő csapadék még feloldódjon. Az oldatnak sötétzöld színűnek kell lennie.
23. A CO-haemoglobin kimutatási eljárás során egy kémcsőbe kontrollként normál vért, egy másikba pedig a CO-ra gyanus tartalmu vér pár cseppjét kell önteni, majd mindkét kémcső tartalmát desztillált vízzel fel kell higitani addig, míg a spektroszkópos képen a Fraunhofer-féle D és E vonalnak megfelelően két elnyelési csík mutatkozik. A frissen elegyített Stockes reagenst 1:3 arányban kell adni mindkettőhöz és üvegbottal összekeverni. A kontrollmintánál a két csík egyetlen széles sávvá olvad össze, míg a CO-t tartalmazó mintában az eredetileg jelen volt két elnyelési csík határozottan megmarad. A két csík közötti rész a CO-haemoglobin mellett mindig jelenlévő oxyhaemoglobin mennyiségétől függően sötétebb vagy világosabb szürkés árnyalatu lesz. A próba 20 relatív százalék feletti CO-haemoglobin mennyiség felett pozitív.
24. A methaemoglobin meghatározáshoz desztillált vízre, továbbá MOM-féle kézispektroszkópra és kémcsővekre van szükség.
25. Az eljárás során a mérgezésre gyanus és a kontroll vért azonos mennyiségű hozzáadott desztillált vízzel fel kell higitani és spektroszkóppal vizsgálni. A kontroll vér absorptios

spektrumában a szokásos elnyelési csikokat, a gyanus vér spektrumában pedig még egy - a vörösben is megjelenő - fekete elnyelési csikot lehet látni. Ha a próbánál ez az utóbbi csik nem látszik, meg kell próbálni a vizsgálat elvégzését kevésbé hígított vérmintával. A kevésbé hígított vérmintának olyannak kell lennie, hogy a DE vonalak fekete sávvá olvadjanak össze, de a spektrum többi színe látható legyen. /sárga egy részében és a zöldben teljes elnyelés/. Ilyen körülmények között meg kell figyelni, hogy a spektrum vörös tartományában látható-e fekete elnyelési csik.

26. Szerves foszforsav-mérgezés gyanuja esetén végzendő tájékoztató próbához stopper-órára, reagens papírra van szükség.
27. Cholinesteraze aktivitás mérése szerves foszforsav-mérgezéskor történik /lehetőleg friss vérből, mert a haemolysis zavar/, BIOPHAN C "KALLIES" vagy "ACOLEST" reagens papírral a megadott utasítás szerint. Negatív eredmény nem bizonyít a mérgezés ellen.

Egyéb vizsgálatok

28. Mikronyomok rögzítéséhez transzparens fóli, illetőleg a nyomnak megfelelő méretű száraz, tiszta csomagoló edény /pl. üvegcső / használata szükséges. A rögzített és gondosan csomagolt nyomokat vizsgálatra kell küldeni.
29. Ha a boncoláskor zsirembolia kimutatása szükséges, akkor mikroszkópra, kettős pengéjű szikére és tárgylemezre van szükség.
30. A bonctáskához rendszeresített kettős pengéjű szike pengéit úgy kell beállítani, hogy azzal - boncolás közben - a tüdőből vékony metszeteket lehessen készíteni. A vizsgálandó

tüdőszövetet viz alatt kiterítve tárgylemezre kell huzni, le kell fedni egy másik tárgylemezzel és ezután kell a metszetet mikroszkóp alatt megvizsgálni. Amennyiben zsirdugaszok vannak jelen, azok faág- és féregszerű alakzatokat vesznek fel a capillarisk elágazódásainak megfelelően. A zsirembólia súlyosságának osztályozását a következők szerint kell végezni: enyhe /+/ ha látóterenként 3 capillarist, közepesen súlyos /++/ ha 5 capillaris, súlyos /+++ - ++++/ ha 18 capillarist vagy ennél többet tömeszelnek el zsirdugaszok.

31. A zsirembólia meghatározását el kell végeztetni a BM ORFK. Bűnügyi Technikai Intézetében is.

T A R T A L O M J E G Y Z É K

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

- Az intézkedés célja és személyi hatálya 2.lap
- A bűnügyi orvosi és az igazságügyi orvosszakértői munka végzése és irányítása..... 2.lap
- A rendőrorvosok feladatai..... 4.lap

II.

HALOTTSZEMLE

- A halottszemle célja, rendeltetése 6.lap
- A rendőrorvos tevékenysége a halottszemlén..... 7.lap

III.

HATÓSÁGI BONCOLÁS

- A boncolás elrendelése és célja 8.lap
- A boncolás általános szabályai 9.lap
- A boncolás különleges esetei 10.lap
- A boncjegyzőkönyv felvétele 11.lap
- A boncolást kiegészítő vizsgálatok 13.lap
- A boncolást követő ügyviteli tevékenység 15.lap

IV.

ÉLŐSZEMÉLY VIZSGÁLATOK

- Fogdaorvosi vizsgálat 16.lap
- Orvosi vizsgálat rendőrhatósági kényszerintézkedés esetén 18.lap
- Rendőrorvosi nőgyógyászati vizsgálat 20.lap
- Rendőrorvosi láttelel, testi sértések véleményezése. 21.lap
- Ittasságvizsgálat 22.lap
- Egyéb rendőrorvosi vizsgálatok 22.lap
- Élőszemélyektől biológiai anyagminták vétele 23.lap

V.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

- Tájékoztató jellegű bűnügyi kislaboratóriumi vizsgálatok végzése 24. lap
- A rendőrorvosok képzése, továbbképzése, tudományos tevékenysége 24. lap
- Ügyviteli teendők ellátása 25. lap

MELLÉKLETEK

- 1. számú melléklet:
A bűnügyi orvosi és az igazságügyi orvosi tevékenységgel kapcsolatos fontosabb hatályos jogszabályok és belügyi rendelkezések 27. lap
- 2. számú melléklet:
A biológiai nyomok és anyagmaradványok rögzítésének módszerei és eszközei 29. lap
- 3. számú melléklet:
A halottszemlérlől készített jegyzőkönyv rendőr-orvosi vonatkozásai 36. lap
- 4. számú melléklet:
A boncolások egyes eseteiben alkalmazandó módszerek 38. lap
- 5. számú melléklet:
A boncoláshoz rendszeresített eszközök, felszerelések és anyagok 39. lap
- 6. számú melléklet:
Az ismeretlen holttest, hullarészlet boncolásánál, csontvázlelet vizsgálatánál követendő főbb szempontok40. lap
- 7. számú melléklet:
A kihantolás és az azt követő boncolás szempontjai42. lap
- 8. számú melléklet:
A boncjegyzőkönyv leleteti része összeállításának szempontjai 43. lap

- 9. számú melléklet:	
A boncolást kiegészítő laboratóriumi vizsgálatra küldendő anyagok biztosítása	47. lap
- 10. számú melléklet:	
Rendőrorvosi nőgyógyászatról készitendő jegyzőkönyv szempontjai	54. lap
- 11. számú melléklet:	
Rendőrorvosi láttelelet elkészítésének szempontjai	55. lap
- 12. számú melléklet:	
Élőszemélyektől biológiai anyagminták vételének szempontjai	56. lap
- 13. számú melléklet:	
A bűnügyi kislaboratóriumi tájékoztató jellegű vizs- gálatok végzésének szempontjai	61. lap
- TARTALOMJEGYZÉK	68. lap

ABTL - 4.2. - 70 - 11/1/1979 /72